

Oslo 28.03.11

Til: Finansdepartementet

ForUMs kommentar til Regjeringens strategi for bærekraftig utvikling.

ForUM takker for anledningen til å kommentere regjeringens oppfølging av bærekraftighetsstrategien gjennom rapporteringen i Nasjonalbudsjettet 2011. Vi finner det relevant å kommentere generelt på oppfølgingen av strategien, samt på indikatorvalg og rapportering. Vi har begrenset kommentaren til noen av ForUMs kjerneområder.

Oppfølging av Bærekraftighetsstrategien.

I 2008 kommenterte ForUM Regjeringens strategi for bærekraftig utvikling gjennom vår Alternative strategi (se vedlagt). Flere av våre anbefalinger er like relevante idag.

Vi finner at oppfølgingsrapporten i Nasjonalbudsjettet for 2011 kap 7 er omfattende og spenner over et enormt mangfold av samfunnsrelaterte temaer. Det er åpenbart lagt stort arbeid i utvalg av temaområder og kriterier for å måle bærekraftig utvikling i Norge. Men oppfølgingsrapporten som presenteres i 2011, har en del utfordringer og mangler.

Samstemthet.

Vi finner at rapporten er lite problematiserende. Den analyserer i liten grad utfordringene knyttet til manglende samstemthet i norsk politikk. Vi er spørrende til om og hvordan man sikrer at regjeringens mange St. meldinger og strategier som er relevante i forhold til en bærekraftig utvikling trekker i samme retning. Det ville vært nyttig å se mer analytiske og selvkritiske kommentarer i teksten, og *koblinger* til andre offentlige strategier.

Vi anbefaler at man ved hvert års rapportering henviser til sammenhengen mellom og følger for oppfølging av strategien av nye politiske meldinger og strategier.

Eksempler på manglende koherens er mange og de er i liten grad kommentert: for.eks: Statens pensjonsfond utland (SPU eller "Oljefondet") har etiske kriterier og har ekskludert noen selskaper fra sin portefølje, men fondet fortsetter å investere i en rekke selskaper som

bryter menneskerettighetene og skader miljøet. Videre gjør SPU en stor del av sine investeringer i selskaper som er viktige pådrivere for fortsatt høye klimautslipp. Ingen selskaper er i dag utestengt fra SPU på grunn av sin klimaprofil, og ingen står heller i fare for å bli kastet ut av denne grunn.

I strategien kan det være vanskelig å skille ut der hvor det har oppstått hindringer i veien for at målene skal nåes, eller hvor målenes relevans har blitt svekket. For eksempel der utslipp av klimagasser omtales i 7.3, er det ingen drøfting av faren for at utslippene vil øke i betydelig grad, når den økonomiske veksten kommer tilbake til 2007 nivå.

Vi anbefaler at rapporten peker på dilemmaer rundt oppfølging av strategien og regjeringens svar på disse dilemmaene.

Implementeringsansvar.

Vi er videre spørrende til implementeringsansvar rundt oppfølging av strategien og tidsrammer for dette. Når indikatorene viser liten framgang eller direkte negativ utvikling på et gitt felt, hvordan og hvem sikrer en endring av politikken?

Vi anbefaler en uavhengig evaluering av mekanismer for implementering og oppfølging av strategien.

Langsiktig monitorering.

Det er svært viktig for å kunne måle trender og utviklingen over tid, - at man holder fast ved de temaområdene som er valgt over lang tid, og at de samme indikatorene anvendes over år. Det skal selvsagt ikke være til hinder for man underveis kan inkludere nye indikatorer, som kan bringe nye momenter inn i analysene.

Vi anbefaler at det sikres en langsiktighet i monitoreringen.

Kommentarer til oppfølging av og indikatorer for enkelte saksområder

Vi slutter opp om regjeringens vektlegging av en utviklingspolitikk der fattigdomsbekjempelse står i sentrum (jfr. Pkt 7.2.1) samtidig med at det miljørettede utviklingssamarbeidet styrkes gjennom blant annet styrket klimasatsing. Men vi vil understreke at addisjonalitetsprinsippet må ligge til grunn. Utviklingslandene aksepterer ikke at tilpasningsmidler og ennå mindre midler til utslippsreducerende tiltak tas av bistandsbudsjettene.

Vi ønsker derfor at regjeringen tydeliggjør og begrunner hvilke deler av bistandsbudsjettet som skal regnes som klimafinansiering, og om dette kan regnes som nye og addisjonelle midler. Dette kan etableres som en lett målbar indikator.

Vi anbefaler også at indikator nummer 3 utvides til å ikke bare se på hvordan Norge ligger an i forhold til Kyoto-målet, men også klimaforliket og IPCC sine anbefalinger.

Når det gjelder indikatorer for Norges bidrag til en bærekraftig utvikling, globalt sett, finnes det i tillegg til utslipp og energibruk bare to: bistand_og handel med MUL. Dette må kunne utvides. Blant annet med referanse til norsk våpeneksportkontroll: Våpen produseres primært i nord og rammer særlig folk i sør. Uansvarlig våpenhandel og overdrevet militært forbruk bidrar til fattigdom, korrupsjon, menneskerettighetsbrudd, ødeleggelser, konflikt og kriminalitet. Norge er milliardeksportør av våpen og militærmateriell, men sivilsamfunn og forskere har gjentatte ganger påpekt at kontrollen ikke er god nok. Regjeringen nøler med å innfri i Soria Moria II-lovnadene om å skjerpe norsk våpeneksportkontroll.

Vi foreslår ad det innføres en ny indikator som monitorerer kontroll av norske våpen samt andel av bistanden som brukes til militære/sikkerhetsformål.

Vedrørende rapportering på Bistand og gjeldsslette I Nasjonalbudsjettet 2011 (7.2.1) viser ikke denne at mengden midler som Norge setter av til *gjeldsslette* er stadig synkende, det ville jo i så fall gitt en negativ utvikling på indikatoren. Synkende bevilgninger til gjeldsslette "spises opp" av økning av bistandsbudsjettet og fordi Norge ikke inkluderer bilateral gjeldsslette penger som ODA. Selv om man er nesten i mål med det store multilaterale gjeldsslettetiltaket HIPC, er det behov for å fortsatt sette av penger til gjeldsslette. Dette for å kunne slette gjeld til utviklingsland som utsettes for naturkatastrofer/rammes av kriser og bygge opp en fremtidig gjeldsslettemekanisme ettersom mange utviklingsland de siste årene igjen har begynt å akkumulere gjeld pga finanskrisen. I tillegg til å sette av penger til dette, bør Norge få med seg andre land på å utarbeide politikk for en internasjonale gjeldsslettemekanisme som også skal kunne vurdere gjeldens legitimitet.

Vi foreslår derfor at man innfører en egen indikator for avsatte midler til gjeldsslette, både multilateralt og bilateralt (gjerne rapportert på separat), og at regjeringen samtidig bes rapportere om hva de har gjort for å sikre fremdrift i arbeidet mot en ny fremtidige gjeldsslettemekansime.

Regjeringen vektlegger at næringslivet tar samfunnsansvar som viktig i arbeidet for bærekraftig utvikling. Regjeringen trekker opp flere virkemidler for å fremme et slikt samfunnsansvar. ForUM savner her en diskusjon av dilemmaene knyttet til at regjeringen legger opp til at samfunnsansvar består av frivillige initiativer samt frivillige og "private" rapporteringssystemer, som har vist seg å ha svært begrenset verdi.

Regjeringen har fulgt opp målsetningen om nye rapporteringskrav for næringslivet som skal omhandle samfunnsansvar i St.meldingen 10 (2008/2009). Forslagene til nye rapporteringskrav som er lagt frem møter midlertidig ikke behovet for sammenlignbar, etterprøvbart og relevant rapportering. Det er derfor uklart hvordan målet om at norske næringsliv skal være ledende innenfor samfunnsansvar skal kunne følges opp uten at styret, generalforsamlingen og offentligheten har et informasjonsgrunnlag som gjør det mulig å verifisere og sammenligne selskapers praksis på området, samt utvikling over tid.

Norske myndigheter har gjennom flere sentrale dokument, særlig St. m. 10, 2008/2009 og eierskapsmeldingen, lagt til grunn en klar forventning om at norske selskap skal være i front Internasjonalt hva gjelder arbeidet med samfunnsansvar.

ForUM etterlyser Indikatorer for å måle næringslivet samfunnsansvar. Indikatorer burde være basert på de nye rapporteringskravene som omhandler samfunnsansvar i regnskapsloven. Dette underbygger også behovet for at de nye kravene i regnskapsloven innebærer verifiserbar og sammenlignbar informasjon som er grunnleggende elementer for å vurdere kvaliteten på håndteringen av samfunnsansvar.

Vurderinger rundt det at Norfund, Statens Pensjonsfond Utland (SPU), og norske selskaper fremdeles investerer i skatteparadis, selv når vi vet hvor skadelig hemmeligholdet disse tilbyr er for utvikling, bør tas med i en bærekraftsanalyse. *Vi foreslår derfor en ny indikator som skal måle og rapportere på omfanget av norskeinvesteringsfond, næringsliv og SPUs investeringer i skatteparadis.*

Strategien fra 2008 hadde bred omtale av utfordringer knyttet til bærekraftig produksjon og forbruk. Dette rapporteres det ikke på nå og vi savner indikatorer for innsats på dette feltet. Vi etterlyser indikatorer som knyttet til miljøbelastning av forbruket. Vi anbefaler, som vi gjorde i 2008, at det utvikles indikatorer knyttet til økologisk fotavtrykk. Denne søker å aggregere ulike former for ressursbruk og gir mulighet til å vurdere tålegrense sett i forhold til global ressurstilgang. Vi viser til at det på slutten av fjoråret ble det lagt frem en rapport fra Europaparlamentet som viste at nordmenn forbruker dobbelt så mye som EU-snittet. I 2007 brukte hver nordmann 37 tonn med ressurser, mens gjennomsnittet for EU-27 samme år var 16,5 tonn per person.

En indikator som baserte seg på det samme tallgrunnlag knyttet til vårt ressursbruk, burde være mulig å få på plass. (<http://www.miljostatus.no/no/Toppmeny/Miljostatus-i-Europa-2010/Miljoproblemer-gjor-oss-sykere/Nordmenn-forbruker-mer-enn-dobbelt-sa-mye-som-EU-snittet/>)

Tusenårs mål 7 "Sikre miljømessig bærekraftig utvikling" inneholder flere indikatorer som også burde være interessante for den norske bærekraftsstrategien, blant annet CO2-utslipp

per capita. Dette kunne vært satt opp mot snittet per innbygger i MUL, India, Kina, verdensgjennomsnittet, snittet per innbygger i OECD landene. Videre er Norge er blant landene i verden med høyest energiforbruk pr innbygger, derfor må vårt samlede energiforbruk ned. Energien vi bruker, må være fornybar. Indikatoren som er blitt valgt i tidligere bærekraftsstrategi er “ Energibruk per enhet BNP”. Det er en indikator som ikke måler det relevante for å få bærekraftig utvikling.

Vi forslår at indikatoren ”energibruk per enhet BNP” byttes ut eller suppleres med indikatoren “utvikling i totalt energibruk”.

Som vi nevnte innledningsvis opplever vi at rapporten er lite problematiserende. Det burde være en problematisering av “grønn vekst” som det henvises til flere steder (i kap.7 i Nasjonalbudsjettet 2011). I 2009 la professor Edgar Hertwich ved NTNU i Trondheim og forsker Glen Peters ved Senter for klimaforskning i Oslo frem en prisbelønt rapport. Et av funnene som overrasket forskerne mest, var det nærmest lineære samsvaret mellom rikdom og CO2-utslipp. En dobling av forbruket fører til 81 prosents økning i CO2-utslipp. (Hertwich og Peters 2009).

Vi ser videre fram til en utdyping av indikatorer for overgang til en grønn økonomi.

Vi vil avslutningsvis uttrykke at vi ser det som meget positivt at det jobbes med å utvikle indikatorer for måling av livskvalitet. I det ligger det en erkjennelse av at økonomisk vekst er et middel for å nå målet om god livskvalitet – ikke et mål i seg selv.